

СПІВВІДНОШЕННЯ ДОВІРНОСТІ І ДОГОВОРУ ДОРУЧЕННЯ

POWER OF ATTORNEY AND CONTRACT ASSIGNMENTS

Балабан Д.В.,

*студентка юридичного факультету
Ужгородського національного університету*

Заборовський В.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Ужгородського національного університету*

У статті авторами були проаналізовані та узагальнені основні питання, що стосуються природи довіреності та договору доручення, їх спільні та відмінні риси. Крім того, було окреслено особливості переходу (делегування) прав та обов'язків, як за довіреністю, так і за договором доручення, а також основні проблеми, які виникають з приводу такого делегування.

Ключові слова: договір доручення, довіреність, представництво, представник, довіритель, повірений.

В данной статье авторами были проанализированы и обобщены основные вопросы, касающиеся природы доверенности и договора поручения, их общие и отличительные черты. Кроме того, были обозначены особенности перехода (делегирования) прав и обязанностей, как по доверенности, так и по договору поручения, а также основные проблемы, которые возникают в связи с реализацией такого делегирования.

Ключевые слова: договор поручения, доверенность, представительство, представитель, доверитель, поверенный.

In this article the authors analyzed and summarized the main issues relating to the nature of power of attorney and contract of agency, their common and different qualities. Besides, it outlines the features of transfer (delegation) of rights and duties as after the power of attorney so after the contract of agency, and the main problems that arise over such delegation.

Key words: power of attorney, contract of agency, mission, representative, principal, attorney.

Постановка проблеми. Актуальність полягає в тому, що стрімкий розвиток економічних відносин змушує сторін таких відносин до дій, які вони самостійно виконати в повному обсязі не зможуть, в такому разі потрібно або розподілити обов'язки з їх виконанням, або їх частину передати на виконання іншій особі. У разі вертикальних відносин, а саме «підпорядкування», розподілити такі права й обов'язки не можна між суб'єктами, у зв'язку з різним їх обсягом, за таких умов застосовується делегування частини прав або дій, які мають бути виконані щодо іншої особи. Як відомо, сучасне українське законодавство передбачає два види представництва: на основі довіреності та договору доручення. Їх розмежування має важливе значення, хоча вони і правочини, що належать до одного виду передачі прав і обов'язків, але за своєю природою вони мають певні специфічні відмінності, які можуть, залежно від вибору довіреності або доручення, впливати на правові наслідки.

На практиці трапляються ситуації, які не дають змогу однозначно надати перевагу довіреності або договору доручення, адже цивільні відносини, насамперед, відносини диспозитивного характеру, по суті, дають змогу сторонам використовувати ті види правочинів, за взаємною згодою, які найефективніше будуть регулювати наявні правовідносини. Крім цього, не менш важливим питанням є те, що довіреність і договір доручення є досить схожими, тому часто виникають проблеми в їх розмежуванні та виборі на практиці.

Стан опрацювання. Проблема співвідношення довіреності і договору доручення була предметом дослідження ряду науковців. Серед вчених, які досліджували окремі аспекти цієї проблеми, доцільно виокремити праці Л.Д. Дмитренка, О.М. Клименка, П.О. Олексюк, З.В. Ромовської, І.В. Спасибо-Фатєєвої та ряд інших вчених.

Метою статті є дослідження сутності та особливостей співвідношення довіреності і договору доручення. Завдання дослідження зумовлені визначенням сутності довіреності, обґрунтуванням істотних умов договору доручення, аналізом особливостей розмежування довіреності та договору доручення, а також визначенням підстав та умов застосування довіреності та договору доручення.

Виклад основного матеріалу. Довіреність та договір доручення є одним з основних документів, які посвідчують права представників під час вчинення ними певних дій. Так, довіреність видається для представництва перед третіми особами, а договір доручення передбачає обов'язок вчинення повіреним певних юридичних дій від імені та коштом довірителя.

Довіреність видається однією особою, тобто довірительом іншій особі (повіреному), тому видача довіреності є одностороннім правочином, вона підписується тільки довірительом, а договір доручення – довірительом і повіреним. Довіреність адресується третім особам, і в разі розбіжностей між повноваженнями представника, викладеними в довіреності, від повноважень повіреного, викладених у

договорі, береться до уваги, у разі виникнення спору, текст довіреності [1]. З огляду на вищевказане, однією з підстав відмінності довіреності від договору доручення є суб'єктний склад осіб, які беруть участь в укладенні правочинів про делегування прав. Але такий поділ не є чітким, адже у природі цих правочинів є аспект, який на практиці часто плутають з самою природою таких правочинів, а саме множинність осіб як представників, так і тих осіб, яких представляють. На нашу думку, на практиці їх важко розмежувати, адже у відносинах кожен договір доручення та довіреність не є однотипним, а доповнюється пунктами, які притаманні конкретним відносинам, тому суб'єктний склад зазвичай важко розподілити до категорій «суб'єкт угоди» або «правової природи угоди».

Відповідно до ч. 2 ст. 510 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України, у договірних правовідносинах може існувати множинність осіб як представників, так і тих, хто їх уповноважує. Тому й довіреності можуть видаватися кількома особами, на кількох осіб, а також кільком різним особам за різними довіреностями на здійснення тих самих дій. Отже, нотаріус не може відмовляти в посвідченні довіреності, виданої кількома особами, відповідно до ч. 3 ст. 244 ЦК України, в якій зазначається, що довіреність видається однією особою іншій [2]. У ст. 237 ЦК України зазначено, що сторона у правовідносинах може бути представлена кількома особами за множинності осіб у зобов'язанні. Згідно зі ст. 58 Закону України «Про нотаріат», довіреності можуть складатися від імені однієї або кількох осіб, на ім'я однієї або декількох осіб [3]. Інакше це суперечило б можливості виникнення договірних відносин, в яких має місце кілька довіритель та які зобов'язані видати довіреність згідно зі ст. 1007 ЦК України. Множинність представників також має місце і під час призначення керівників структурних підрозділів, які діють не на підставі договору, а акту юридичної особи, який видається керівником підлеглому для здійснення керівництва у структурних підрозділах. Цей акт може бути одноособовим, але не можна виключати й множинності. Довіреність може видаватися як на керівництво якогось одного конкретного підрозділу конкретній особі, так і кільком особам.

Незалежно від множинності осіб як представників, так і тих, хто їх представляє, довіреність, залежно від суб'єктів, може бути видана на різних підставах. Наприклад, Л.З. Дмитренко у своїй науковій праці, зазначає, що основою для видачі довіреності може бути не лише договір, а й акт органу юридичної особи, зокрема рішення загальних зборів товариства з обмеженою відповідальністю або акціонерного товариства про створення філії або представництва й призначення керівників цих структурних підрозділів, яким видається довіреність; рішення правління про вповноваження члена правління виступити від імені юридичної особи, який діятиме на підставі довіреності; видача довіреностей керівником юридичної особи працівникові на здійснення тих чи інших дій від імені юридичної особи [4, с. 69].

Якщо довіреність акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю видається

на підставі акту рішення загальних зборів, необхідно звернути увагу на те, що в деяких юридичних осіб немає органів управління (наприклад, у повного та командитного товариств). У такому разі відповідно до ст. 122, ч. 3 ст. 134 та ст. 136 ЦК України довіреність видають особи, уповноважені діяти від імені повного та командитного товариства відповідно до засновницького договору або меморандуму. Окремо варто вказати на те, що за умови видачі особою безвідкличної довіреності мають бути з'ясовані підстави для цього, адже в ч. 4 ст. 249 ЦК України передбачає можливість видачі такої довіреності пов'язує з установленням факту в нормах законодавства [5, с. 96].

Крім вищезазначеної особливості, варто розглянути питання, яке вносить на розгляд З.В. Ромовська: у нотаріальній практиці трапляються ситуації, коли внутрішні відносини представництва оформлюються договором, тобто зазвичай договором доручення, а зовнішні – довіреністю. Щодо цієї ситуації ст. 205 ЦК України встановлює, що правочин може вчинятись усно або в письмовій формі. Сторони мають обирати форму правочину, якщо інше не встановлено законом [6, с. 29].

Варто зауважити, що норми Глави 68 ЦК України щодо договору доручення не встановлюють спеціальних вимог щодо форми. Отже, він може бути укладений не тільки в письмовій, а й в усній формі. Ч. 3 ст. 237 ЦК України встановлює загальне правило, що представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства. Важливим аспектом є і те, що виникнення представництва на підставі договору, без довіреності можливо. На нашу думку, представництво без довіреності, на підставі договору виникає за договором довірчого управління, оскільки спеціальні норми, що регулюють ці правовідносини встановлюють: управитель діє без довіреності. Також особливістю є те, що адвокат не може здійснювати представництво тільки на основі довіреності, адже це забороняється законодавством, він має обов'язково укласти договір про надання правової допомоги, а вже тільки на підставі договору видається довіреність для представництва інтересів клієнта в суді (ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [10].

Розглянемо окремі цивільно-правові аспекти договору доручення. Отже, за даним цивільно-правовим договором представництво щодо відносин між представником та третіми особами виникає на підставі довіреності, оскільки спеціальні норми, що закріплюють цей договір, зокрема в ч. 1 ст. 1007 ЦК України йдеться про те, що довіритель зобов'язаний видати повіреному довіреність на вчинення юридичних дій, передбачених договором доручення. Отже, зовнішні відносини представництва, тобто вчинення юридичних дій, передбачених договором доручення, відбуваються на підставі довіреності [7, с. 22].

На думку І.В. Спасиво-Фатєєвої, договірне представництво виникає на підставі договору,

зокрема, цим договором є договір доручення або транспортного експедирування. Варто зауважити, що договір управління майном не є підставою для видачі довіреності, адже управитель діє у відносинах з третіми особами від власного імені (ч. 1 ст. 1029, ч. 4 ст. 1033 ЦК України). У законодавстві України (ст. 42 Господарського кодексу України) чітко встановлено, що не можна посвідчувати довіреність для здійснення підприємницької діяльності (зокрема припинення підприємницької діяльності), оскільки підприємницька діяльність здійснюється лише діями самого підприємця [1].

У застосуванні термінів «доручення» та «довіреність» на нашу думку, також виникають певні колізії. Зокрема, П.О. Олексюк, посилаючись на лінгвістичні словники та фахові довідники, доводить, що, оформляючи представництво, варто вживати поняття «доручення» [7, с. 22]. Не маючи нічого проти трактування цих двох термінів як синонімів, вважаємо, що, перш за все, слід дотримуватись їх правових дефініцій. До цього часу в деяких нормативних актах зустрічається термін «доручення» в розумінні представництва перед третіми особами, зокрема в Господарському кодексі України та Законі України «Про нотаріат»

Проаналізувавши правову природу довіреності та договору доручення з позицій матеріального права, варто звернути увагу на застосування даних правочинів на практиці. Є певна особливість щодо нормативно-правового регулювання інституту представництва у ГК України. Зокрема, норма ст. 65 ГК України встановлює, що керівник підприємства без доручення діє від імені підприємства, представляє його інтереси в органах державної влади і місцевого самоврядування, інших організаціях, у відносинах з юридичними особами та громадянами, формує адміністрацію підприємства та вирішує питання його діяльності в межах і порядку, визначених установчими документами. Водночас, за ст.ст. 48, 62 ГК України, голова правління акціонерного товариства вправі без довіреності здійснювати дії від імені товариства. Відповідно до ст. 79 ГК України, вкладник командитного товариства має право діяти від імені товариства в разі видання йому довіреності та відповідно до закону. Необхідно звернути увагу і на те, що у Законі України «Про нотаріат» теж застосовуються обидва терміни. Для посвідчення правочину (договору, заповіту, довіреності тощо) нотаріусу подається довіреність або інший документ, що надає повноваження представникові. Дійсність довіреності перевіряється нотаріусом за допомогою Єдиного реєстру довіреностей [8].

Вважаємо, що для видання довіреності від імені юридичної особи в усіх процесуальних кодексах передбачений майже ідентичний порядок їх посвідчення. Дещо відрізняється порядок видання довіреності від імені фізичної особи. Порівняно з іншими процесуальними кодексами (адміністративним, господарським), де передбачена процедура посвідчення довіреності лише нотаріусом або посадовою особою, якій, відповідно до закону, надано право

посвідчувати довіреності, цивільне процесуальне законодавство передбачає й інші можливі випадки посвідчення довіреності, а саме посадовою особою організації, в якій довіритель працює, навчається, перебуває на службі, стаціонарному лікуванні, за рішенням суду або за місцем його проживання. Але варто відзначити, що на практиці майже всі довіреності від імені фізичної особи посвідчуються нотаріально.

На певний недолік довіреності вказує і Д. Дрейзіна, яка зазначає: «Порівнюючи поняття довіреності та інституту представництва, можна зробити висновок, що довіреність не породжує обов'язків між клієнтом та довіреною особою, а відображає стосунки, засновані на довірі між особами» [9]. Варто повністю погодитися із твердженням автора, а тому відносини між клієнтом і адвокатом мають бути врегульовані договором про адвокатську діяльність, а довіреність може бути тільки документом, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги в суді. З такої позиції виходить і Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [10]. Так, у всіх видах проваджень, крім кримінального процесуального, документом, який може посвідчувати повноваження представника, є довіреність. На жаль, процесуальні кодекси не характеризуються наявністю єдиного підходу щодо порядку посвідчення таких довіреностей. Насамперед необхідно звернути увагу на те, що різниця в порядку посвідчення довіреностей залежить від того, хто виступає довірительом, а саме фізична особа або ж юридична особа (орган, підприємство, установа, організація) [11, с. 337; 12, с. 273–274; 13, с. 271].

Вважаємо, що надання договору доручення під час звернення до нотаріуса за посвідченням довіреності не є обов'язковим, оскільки відповідно до ст. 208 ЦК України наявність письмової форми договору доручення залежить від суб'єктного складу та суми договору; гл. 68 ЦК України не містить спеціальних вимог до форми договору доручення; у ст. 205 ЦК України передбачено, що сторони правочину можуть обирати форму правочину за відсутності імперативних приписів закону з цього приводу; а згідно ч. 1 ст. 218 ЦК України недодержання сторонами письмової форми правочину, установленної законом, не спричинює його недійсність крім випадків, установлених законом.

Висновки. Отже, враховуючи вищевказане, можна дійти висновку, що довіреність і договір доручення, хоч і належать до правочинів одного виду, а саме мають на меті делегування прав, але, у зв'язку зі своїми специфічними особливостями, не є тотожними. Так, довіреність, згідно з ЦКУ, є актом, функцією якого є представництво, а договір доручення передбачає зобов'язання, яке встановлюється таким договором, метою якого є виконання певних дій повіреним на користь та коштом довірителя. У нотаріальній практиці здебільшого внутрішні відносини представництва оформлюються договором доручення, а зовнішні – довіреністю, тому договір доручення немає спеціальних вимог щодо форми і

сторони можуть на власний розсуд визначати, в якій формі укладати правочин, а у разі укладання довіреності такі умови наявні. Не менш важливою є підстава, на основі якої видається довіреність. Так,

крім договору, основою для видачі довіреності може бути акт органу юридичної особи, зокрема рішення загальних зборів акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Спасибо-Фатєєва І.В. Порядок посвідчення та скасування довіреностей / І.В. Спасибо-Фатєєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://yurradnik.com.ua/wp-content/uploads/2014/10/2008_m_4_037_spasibo.doc.
2. Цивільний кодекс України від 16 квітня 2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
3. Про нотаріат : Закон України від 02 вересня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
4. Дмитренко Л.Д. Сутність та ознаки представництва: сучасний стан нормативно-правового регулювання та проблемні аспекти: [монографія] / Л.Д. Дмитренко. – Львів: Світ, 2015. – 439 с.
5. Спасибо-Фатєєва І.В. Деякі проблеми, пов'язані з участю держави Україна в цивільно-правових відносинах / І.В. Спасибо-Фатєєва // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 4. – С. 96–107.
6. Ромовська З.В. Українське цивільне право : Загальна частина. Академічний курс / З.В. Ромовська. – К. : Атіка, 2005. – 560 с.
7. Олексюк П.О. Форми та види представництва у цивільному процесі України / П.О. Олексюк // Право України. – 2016. – № 5. – С. 22–25.
8. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
9. Дрейзіна Д.В. Деякі питання участі адвоката в цивільному процесі / Д.В. Дрейзіна // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 14. – Ст. 176.
11. Заборовський В.В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України : [монографія] / В.В. Заборовський. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 848 с.
12. Заборовський В.В. Правова природа довіреності та ордера як документів, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги / В.В. Заборовський // Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 28–29 березня 2014 р.). – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2014. – С. 273–276.
13. Заборовський В.В. Довіреність в якості документу, що посвідчує повноваження адвоката / В.В. Заборовський // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 6. – С. 270–272 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pap.in.ua/6_2016/80.pdf.

УДК 347.1

PLAGIARISM AS A CURRENT PROBLEM

ПЛАГІАТ ЯК ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Eubomíra Bruteničová Kurhajcová,

PhD student,

Department of Theory, History of State and Law

and social science disciplines,

FP PEU, Bratislava, Slovakia

Plagiarism is a modern phenomenon of modern society. It is a negative phenomenon that affects not only in ethics, but its consequences are at the level of rights. Legal systems should respond to such actions appropriate legislation. The basis of solutions plagiarism is the identification and detection, which is performed through several antiplagiarism systems. Their extension, evaluation, advantages and disadvantages of the present article points out.

Key words: plagiarism, antiplagiarism systems, legislation, advantages and disadvantages.

Плагіат є сучасним феноменом сучасного суспільства. Він є негативним явищем, що не тільки впливає на етику, його наслідки також простежуються на рівні права. Правові системи мають відповідати на такі дії відповідним законодавством. Основою вирішення проблеми плагіату є встановлення та виявлення, що здійснюється за допомогою кількох антиплагіатних систем. У цій роботі увагу приділено їхньому розширенню, оцінці, перевагам та недолікам.

Ключові слова: плагіат, антиплагіатні системи, законодавство, переваги та недоліки.

Плагиат является современным феноменом современного общества. Он является негативным явлением, которое не только влияет на этику, его последствия также прослеживаются на равные права. Правовые системы должны отвечать на такие действия соответствующим законодательством. Основой решения проблемы плагиата является установление и обнаружение, что осуществляется с помощью нескольких антиплагиатных систем. В этой работе внимание уделено их расширению, оценке, преимуществам и недостаткам.

Ключевые слова: плагиат, антиплагиатные системы, законодательство, преимущества и недостатки.